

**BIULETYN
POLSKIEGO TOWARZYSTWA
BADAŃ NAD WIEKIEM OSIEMNASTYM**

Nr 8

2004

Pod redakcją Anny Grześkowiak-Krwawicz

Walne Zebranie Członków Towarzystwa

21 listopada 2003

W zebraniu uczestniczyło 32 członków Towarzystwa, przewodniczyła Prezes Teresa Kostkiewiczowa. Zebranie dzieliło się na część naukową i organizacyjną.

W części naukowej odbyła się dyskusja panelowa poświęcona nowym kierunkom badań nad życiem, działalnością i twórczością Stanisława Konarskiego. Kazimierz Puchowski w swoim wystąpieniu zaproponował nową ocenę systemu edukacyjnego stworzonego przez Konarskiego. Anna Grześkowiak-Krwawicz analizowała myśl ustrojową Konarskiego, a szczególnie jego koncepcję wolności. Jacek Wójcicki przedstawił najnowsze badania na temat łacińskiej poezji autora *O skutecznym rad sposobie*. Po tych wystąpieniach odbyła się ożywiona dyskusja.

Część organizacyjną rozpoczął sekretarz Towarzystwa Piotr Ugniewski składając sprawozdanie Zarządu za ostatni rok działalności. Przedstawił stan Towarzystwa, które liczy obecnie 153 członków. Podkreślił, że sukcesem Towarzystwa jest fakt, iż aż dwóch przedstawicieli Polski zostało wybranych do Komitetu Wykonawczego ISECS. Przypomniał, że udało się wydać już siódmy numer „Biuletynu”, tradycyjnie dzięki bezinteresownej pomocy pana Mateusza Chachulskiego. Powodzeniem zakończyły się żmudne zabiegi o rejestrację Towarzystwa w KRS-ie. Sekretarz poinformował o planowanych konferencjach - w Pile w 2005 roku w rocznicę urodzin Staszica (propozycja Józefa Olejniczaka dyrektora Muzeum Staszica w Pile) oraz w Wolfenbüttel - o ludziach i instytucjach pośredniczących w wymianie kulturalnej w epoce oświecenia (inicjatywa Towarzystwa niemieckiego) - prawdopodobnie także w 2005 roku.

Anna Grześkowiak-Krwawicz przedstawiła sprawozdanie z kongresu badaczy wieku osiemnastego w Los Angeles i ze spotkania Komitetu Wykonawczego ISECS (patrz niżej).

W imieniu nieobecnej skarbnik Aliny Żórawskiej-Witkowskiej sprawozdanie finansowe przedstawił sekretarz Towarzystwa. Stan finansów nie przedstawia się

imponująco - w chwili składania sprawozdania wynosił ok. 5000 PLN (sporo członków wpłaciło składki i obecnie wynosi on ok. 6500 PLN). Największe wydatki to: wydanie Biuletynu (ok. 2000 PLN), opłata składek ISECS (845 PLN) oraz wynagrodzenia (2000 PLN za prowadzenie księgowości, skład Biuletynu), pozostałe wydatki to koszty materiałów i korespondencji. W tym roku dochody Towarzystwa pochodziły wyłącznie ze składek.

W kolejnym punkcie prezes Teresa Kostkiewiczowa zaproponowała nadanie członkostwa honorowego Polskiego Towarzystwa Badań nad Wiekiem Osiemnastym profesorowi Bronisławowi Baczce. Propozycję przyjęto przez aklamację.

Pani Prezes przedstawiła propozycję Zarządu powołania nowej Komisji wydawniczej w składzie: Jerzy Dygdała, Zbigniew Goliński, Magdalena Górską, Waław Walecki - propozycja została przyjęta jednogłównie.

Magdalena Górską przedstawiła sprawozdanie z wstępnych działań Komisji, informując o rozpoczęciu serii wydawniczej Towarzystwa, którą wydawać będzie Collegium Columbinum, kierowane przez Waława Waleckiego. Inaugurować serię będą materiały z organizowanej w 2002 roku sesji *Liberté - heritage du passé ou idéé des Lumières?*. Komisja wszczęła starania o dofinansowanie jeszcze dwóch pozycji.

W dyskusji sporo uwagi poświęcono możliwościom wykorzystania przez Towarzystwo internetu - proponowano stworzenie strony internetowej, umieszczenie w internecie „Biuletynu”.

Kazimierz Puchowski zgłosił propozycję podniesienia składek do **50 PLN**. Propozycja ta została podana pod głosowanie i przyjęta większością głosów. Niezmieniona została wysokość składek dla członków - emerytów - **40 PLN**.

Zebrani uznali za bardzo dobry pomysł spotkań naukowych towarzyszących Walnym Zebraniom Członków Towarzystwa. Na zakończenie prezes zaapelowała o zgłaszanie Zarządowi nowych pomysłów i inicjatyw badawczych.

[na podstawie protokołu Doroty Dukwicz]

International Society for Eighteenth-Century Studies
Société Internationale d'Étude du Dix-huitième Siècle

Odbywający się w dniach 3 - 10 sierpnia 2003 Kongres Badaczy Wieku XVIII jak zwykle łączył się z Walnym Zebraniem Członków ISECS (7 sierpnia) a także z dwoma spotkaniami Komitetu Wykonawczego - starej i nowej kadencji (3 i 8 sierpnia). Gospodarzem tych spotkań jak i całego kongresu było Towarzystwo amerykańskie. Niewątpliwie najważniejszą sprawą były wybory nowego Komitetu - w tym roku po raz pierwszy przeprowadzone wyłącznie drogą korespondencyjną (także elektroniczną). To rozwiązanie okazało się sukcesem - w głosowaniu uczestniczyło ponad 1000 osób (znacznie więcej niż poprzednio). Nowym prezesem ISECS został **Jean Mondot** (Francja), pierwszym wiceprezesem **Teresa Kostkiewiczowa** (Polska), dwoma wiceprezesami **Fritz Nagel** (Szwajcaria) i **Dimitris Apostolopoulos** (Grecja), sekretarzem **Deidre Dawson** (USA), skarbnikiem Hans-Jürgen Lüsebrink. Członkiem Komitetu została wybrana także Anna Grześkowiak-Krwawicz. Uczestnicy Walnego Zebrania przyjęli sprawozdanie (finansowe i merytoryczne) ustępującego Komitetu i podziękowali jego członkom a szczególnie prezesowi Alberto Postiglioli i pierwszej wiceprezes Marie-Christine Skuncke za ich pracę na rzecz ISECS. Zebrani zaakceptowali wcześniejszą decyzję Komitetu o przyjęciu nowoutworzonego Towarzystwa fińskiego. Claude Lauriol przedstawił plany następnego kongresu badaczy XVIII wieku, który odbędzie się w roku 2007 w Montpellier. Gorące podziękowania skierowano do organizatora kongresu w Los Angeles Petera Reill i Towarzystwa amerykańskiego. Na spotkaniach Komitetu Wykonawczego wiele miejsca poświęcono możliwościom ożywienia międzynarodowych kontaktów badaczy oświecenia. Obok sprawy następnego kongresu omawiano plany spotkań młodych badaczy (dawne Est - West Seminar) - w 2004 w Szwajcarii, w 2005 w Czechach. Zastanawiano się jak ożywić kontakty dwu- lub trójstronne między poszczególnymi towarzystwami. Przy okazji podkreślano bardzo dobrą współpracę Towarzystwa polskiego z Towarzystwem międzynarodowym. Sprawozdanie finansowe wykazało niezły stan finansów ISECS (ok. 40 tys. funtów szterlingów) jednak w związku z rosnącymi wydatkami (kongresy, seminaria młodych badaczy, wydawnictwa) zdecydowano o podniesieniu składki płaconej przez towarzystwa narodowe z 1 do 1.3 funta od osoby. Sporo uwagi poświęcono wykorzystaniu mediów elektronicznych przez ISECS.

Komisja Wydawnicza

Zbigniew Goliński (przewodniczący)

Jerzy Dygdała, Magdalena Górską (sekretarz), Waclaw Walecki

CZŁONKOWIE TOWARZYSTWA

Członkowie Honorowi

Uchwałą Walnego Zebrania Członków Polskiego Towarzystwa Badań nad Wiekiem Osiemnastym w dniu 21 listopada 2003 nadano godność Członka Honorowego Towarzystwa

Bronisławowi Baczce

Członkowie przyjęci po 15 kwietnia 2003

Dariusz Dolański, Małgorzata Kamecka, Bogdan Rok, Agnieszka Wierzbicka, Grzegorz Zajac

PRO MEMORIA

Tadeusz Namowicz (1938 - 2003)

W wyniku ciężkiej choroby, znoszonej z męstwem, opanowaniem i dyskrecją, w czerwcu 2003 roku zmarł Profesor Tadeusz Namowicz. Był germanistą, profesorem Uniwersytetu Warszawskiego, gdzie pełnił ważne funkcje, m.in. dziekana Wydziału Neofilologicznego, wicedyrektora Instytutu Lingwistyki Stosowanej, organizatora Katedry Studiów Interkulturowych Europy Środkowo-Wschodniej, a przede wszystkim - nauczyciela akademickiego i wykładowcy, cenionego, szanowanego i podziwianego przez słuchaczy za wielką wiedzę, talenty dydaktyczne, połączone z dobrocią, skromnością i delikatnością. Profesor Namowicz zajmował się kulturą i literaturą niemiecką XVIII i XIX wieku. Kilka publikacji poświęcił Herderowi, był wydawcą jego pism w polskich przekładach, podejmował też badania komparatystyczne, szczególnie w zakresie kultury i literatury polskiej i niemieckiej epoki oświecenia. Uczestniczył w międzynarodowym życiu naukowym, prezentując na sympozjach i w publikacjach niemieckojęzycznych wiedzę o polskim oświeceniu i swoistości kultury polskiej. Duży jest również jego wkład badawczy w pogłębianie wiedzy o kulturze niemieckiej, przybliżanej czytelnikowi polskiemu z wnikliwością, precyzją i metodologiczną pomysłowością, jak w ostatnio wydanej książce *Wizje wspólnot niemieckich od oświecenia do okresu restauracji* (Poznań 2003).

Polskie środowisko badaczy oświecenia zawdzięcza Tadeuszowi Namowiczowi nie tylko jego liczne publikacje poświęcone tej epoce, ale także inicjatywy i czas poświęcony współorganizowaniu Polskiego Towarzystwa Badań nad Wiekiem Osiemnastym i pełnieniu funkcji wiceprezesa w latach 1996 - 2002.

[Teresa Kostkiewiczowa]

Jochen Schlobach (1938 - 2003)

Profesor Jochen Schlobach zmarł nagle 20 września 2003 roku, na kilka dni przed planowaną wizytą w Polsce i udziałem w międzynarodowej konferencji na temat periodyzacji literatury. Był romanistą, badaczem literatury francuskiej i niemieckiej w ujęciu komparatystycznym. Związany z Uniwersytetem w Saarbrücken, gdzie był wykładowcą i pełnił różne funkcje uczelniane. Wykładał też gościnnie w uniwersytetach europejskich i amerykańskich. Szczególnie zainteresowany wiekiem XVIII opublikował dotyczące tej epoki studia o charakterze porównawczym, pracował nad edycjami źródłowymi (m.in. dzieł Diderota i korespondencji Grimma). Poświęcił też wiele czasu i wysiłku organizowaniu międzynarodowej współpracy badaczy epoki. Był prezesem Niemieckiego Towarzystwa Badań nad Wiekiem Osiemnastym, a następnie pierwszym wiceprezesem i prezesem (1995 - 1999) Międzynarodowego Towarzystwa Badań nad Wiekiem Osiemnastym. Organizował i patronował prowadzonym przez ISECS seminariom młodych badaczy oświecenia i doprowadził do powstania serii wydawniczej zawierającej materiały z tych spotkań.

Współpracował z polskim środowiskiem romanistów i badaczy XVIII wieku, tutaj uczestniczył w konferencjach naukowych i publikował w naukowych czasopismach. Był przyjacielem Polski, człowiekiem emanującym życzliwością, otwartością i pogodą ducha. Był członkiem Polskiego Towarzystwa Badań nad Wiekiem Osiemnastym.

[Teresa Kostkiewiczowa]

Andrzej Siemek (1947 - 2003)

12 maja 2003 zmarł w Warszawie Doktor Andrzej-Siemek, światowej sławy specjalista z dziedziny literatury i myśli XVIII wieku, autor wybitnej książki o Crébillonie synu, opublikowanej w 1981 roku w Oksfordzie, jako dwusetny tom prestiżowych *Studies on Voltaire and the Eighteenth-Century*. Była to jego rozprawa doktorska, którą obronił w 1979 roku na Uniwersytecie Warszawskim.

Studia na warszawskiej romanistyce (1965 - 1970) poprzedziły przeszło trzydziestoletnią pracę na tej uczelni: parę pokoleń romanistów, nie tylko tych, którzy

pisali pod jego kierunkiem prace magisterskie, zapamiętało jego niepospolity dar analizy najtrudniejszych zagadnień, oparty na solidnej lecz nieprzytłaczającej erudycji. Obok najważniejszych dla jego specjalizacji ćwiczeń, wykładów i seminariów z literatury francuskiej XVIII wieku, prowadził zajęcia z teorii literatury i z historii kultury Francji. Na zaproszenie strony francuskiej prowadził zajęcia na uniwersytetach Paris III (1982 - 1983) i w Grenoble (1983 - 1984).

Był cenionym za granicą specjalistą w dziedzinie powieści oświeceniowej, zwłaszcza tej łączonej z nurtem libertyńskim, którego refleksje moralną i estetyczne innowacje starał się ukazać w sposób pogłębiony, na tle współczesnej kultury. Ogromne zasługi położył na polu tłumaczeń. Przełożył m.in. *Archeologię wiedzy* Michela Foucault (PIW 1977), a z powieści francuskich *Sofę* Crébillona syna (PIW 1987) i *Niebezpieczne klejnoty* Diderota (PIW 1992); W 1997 roku przygotował (podwójny 4-5) numer „Literatury na świecie” poświęcony Nicolasowi Edme Rétif de la Bretonne. Jeszcze w 2002 roku opublikował nowy przekład *Don Juana* z własnym wstępem.

Był członkiem Międzynarodowego Towarzystwa Badań nad Wiekiem Osiemnastym (SIEDS/ISECS) już od lat siedemdziesiątych, był też członkiem założycielem Towarzystwa Polskiego.

[Izabella Zatorska]

Józef Szczepaniec (1928 - 2003)

18 maja 2003 roku we Wrocławiu zmarł Profesor Józef Szczepaniec, badacz epoki oświecenia, wybitny znawca ówczesnego księgarstwa, drukarstwa i ruchu wydawniczego, członek-założyciel Polskiego Towarzystwa Badań nad Wiekiem Osiemnastym.

Józef Szczepaniec urodził się 11. 03. 1928 r. w Trzcieńcu. Ukończył polonistykę we Wrocławiu, był uczniem Tadeusza Mikulskiego. W latach 1950-1990 pracował w Bibliotece Zakładu Narodowego im Ossolińskich m.in. jako kierownik Działu Starych Druków i wicedyrektor ds. naukowych. Od roku 1960 Józef Szczepaniec współpracował z Katedrą (później Instytutem) Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego. Od 1988 był etatowym pracownikiem wrocławskiego Bibliotekoznawstwa, gdzie kierował Zakładem Teorii i Historii Książki; tytuł profesorski otrzymał w 1993 roku. Był opiekunem kilkudziesięciu prac magisterskich oraz kilku doktoratów dotyczących historii drukarstwa w XVIII w.

Obszar prac badawczych Józefa Szczepańca był właściwie niezmienny od początku jego drogi naukowej. Interesował się szeroko pojętymi zagadnieniami produkcji książki, jej dystrybucją (a zwłaszcza ograniczeniami tego procesu) oraz czasopiśmiennictwem, przy czym szczególną uwagą obdarzał czasy Sejmu Wielkiego i insurekcji. Prowadząc badania tak złożonej i trudnej problematyki doszedł do budzących głęboki szacunek rezultatów, które zawdzięczał dociekliwości badawczej, skrupulatności oraz sumienności w zbieraniu danych i faktów.

Na pierwszy plan w Jego dokonaniach wysuwa się niewątpliwie monografia *Drukarnia Wolna Jana Potockiego w Warszawie 1788-1792*, Wrocław 1998, poprzedzona wcześniejszymi studiami dotyczącymi także założyciela drukarni (*Jan Potocki w poezji z lat 1788-1789*). Książka zawiera m. in. bibliografię publikacji Drukarni Wolnej, której precyzja - a także wnikliwość budowanych wokół niej analiz - sprawiają, że cała praca staje się wzorem postępowania badacza dawnej książki i kultury literackiej.

Józef Szczepaniec był również autorem haseł w *Słowniku literatury polskiego Oświecenia* oraz współautorem fundamentalnego dzieła *Drukarze dawnej Polski od XV do XVIII wieku*. Spośród innych Jego prac szczególne znaczenie mają studia syntetyczne z zakresu historii książki i czasopiśmiennictwa, a także rozprawy o monopolu prasowym Stefana Łuski i Tadeusza Włodka, prace dotyczące drukarni warszawskich, zagadnień funkcjonowania cenzury i wolności słowa w latach dziewięćdziesiątych XVIII w. oraz rozmaitych aspektów ruchu wydawniczego i wydarzeń literackich doby insurekcji kościuszkowskiej.

Józef Szczepaniec pozostał aktywny do ostatnich dni, zajmując się m.in. bibliografią druków powstania kościuszkowskiego oraz działalnością Józefa Mejera w Warszawie w latach 1786-1794. Tych prac Józef Szczepaniec już nie doprowadzi do końca, a środowisko badaczy polskiego oświecenia pozostało ze świadomością straty niepowetowanej, odejścia uczonego łączącego głęboką i rzetelną wiedzę z życzliwością w dzieleniu się nią z innymi.

[Marcin Cieński]

PRACE OPUBLIKOWANE

PRZEZ CZŁONKÓW TOWARZYSTWA W ROKU 2003

(Wykaz obejmuje prace w części lub całości odnoszące się do wieku XVIII i początków wieku XIX)

KSIĄŻKI

Krystyna Bednarska-Ruszajowa

- *Biblioteki i książki w pamiętnikach polskich XVIII - XIX wieku*, Kraków, Wydawnictwo UJ, 2003, s. 200

Paulina Buchwald-Pelcowa

- „*Drukowi winniśmy oświecenie naszego wieku...*” *Rola książki w drodze ku oświeceniu*, IINiSB Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2003, s. 165

Andrzej Betlej

- *Paweł Giżycki SJ. Architekt polski XVIII w.*, Towarzystwo Naukowe Societas Vistulana, Kraków 2003, s. 399, il. 236

- *Zbiór augsburskich rycin ornamentalnych z XVIII wieku*, Kraków 2003, s. 118, il. 183

Dariusz Dolański

- *Zachód w polskiej myśli historycznej czasów saskich. Nurt sarmacko-teologiczny*, Uniwersytet Zielonogórski, Zielona Góra 2002, s. 286

Anna Grześkowiak-Krwawicz

- *Zabaweczka. Józef Boruwlaski - fenomen natury - szlachcic - pamiętnikarz*, Słowo - obraz - terytoria, Gdańsk 2004, s. 177

Stanisław Janeczek

- *Logika czy epistemologia. Historycznofilozoficzne uwarunkowania nowożytnej koncepcji logiki*, Wydawnictwo KUL, Lublin 2003, s. 724

Wojciech Kaliszewski

- „*Kto królem będzie, czy Polak i który?*” *Wiersze elekcyjne ostatniego bezkrólewia 1763 - 1764*, DiG, Warszawa 2003, s. 290

Mieczysław Klimowicz

- *Literatura oświecenia. Dzieje literatury polskiej*, wyd. 4 poprawione, PWN, Warszawa 2003

Jerzy Łukowski

- *The European Nobility in the Eighteenth century*, Palgrave Macmillan, Basingstoke 2003, s. 243

Anna Łysiak-Łątkowska

- *Religia i Kościół Rzymskokatolicki w myśli polskiego oświecenia*, Wydawnictwo Pomorskiej Akademii Pedagogicznej w Słupsku, Słupsk 2003, s. 205

Tadeusz Namowicz

- *Wizje wspólnot niemieckich od oświecenia do okresu restauracji*, Poznań 2003

Janusz Pele

- *Słowo i obraz. Na pograniczu literatury i sztuk plastycznych*, Universitas, Kraków 2002 [wyd. 2003], s. 414, il.

Andrzej Rottermund

- *Zamek Królewski w Warszawie. Przewodnik*, Zamek Królewski, Warszawa 2003 / *The Royal Castle in Warsaw. Guide*, Warsaw 2003

Władysław Zajewski

- *Józef Wybicki. (Konfederat - Organizator Legionów - Mąż stanu w dobie napoleońskiej - Senator Królestwa Polskiego)*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2003, s. 338

Andrzej J. Zakrzewski

- *Stanisława Leszczyńskiego idea „wiecznego pokoju”*, Collegium Columbinum, Kraków 2003, s. 276

A R T Y K U Ł Y

Alina Aleksandrowicz

- *Z symboliki puławskich przestrzeni ogrodowych*, [w:] *Ogród puławski - przeszłość w przyszłości. Materiały z konferencji naukowej 26 - 27 czerwca 2003*, Puławy 2003

Elżbieta Aleksandrowska

- *Dawni pisarze polscy od początków piśmiennictwa do Młodej Polski. Przewodnik biograficzny i bibliograficzny*, t. 4: S - T, Warszawa 2003 (redakcja i hasła oświeceniowe)

Andrzej Betlej

- *Uwagi na temat niektórych zespołów lwowskiej rzeźby rokokowej: Brzeżany* [w:] *Sztuka kresów wschodnich*, t. 5 red. A. Betlej, P. Krasny, Kraków 2003

- *Kościół o palladianizujących fasadach w dawnym województwie podolskim i kijowskim* [w:] *Sztuka kresów wschodnich*, t. 5, red. A. Betlej, P. Krasny, Kraków 2003 [z M. M³odawsk¹]

- *Kościół parafialny p. w. Wszystkich Świętych w Chodorowie; Kościół parafialny p. w. Najświętszej Panny Marii i klasztor Bernadynów we Fradze; Kościół p. w. Matki Boskiej Śnieżnej i klasztor OO. Kapucynów w Kutkorzu*, [w:] *Materiały do dziejów sztuki sakralnej*, red. J. K. Ostrowski, *Kościół i klasztory rzymskokatolickie dawnego województwa ruskiego*, t. 1, cz. 11: Kraków 2003

Marek Bratuń

- *L'art de voyager utilement selon Michel-Georges Mniszech d'après un manuscrit inconnu*, „La Revue Française”: *La culture des voyageurs à l'âge classique. Regards, savoirs et discours*, red. D. Lanni, 2003, numéro spécial-électronique [<http://revuefrancaise.free.fr>]

- *Ars apodemica. Narodziny, rozwój, zmierzch*, [w:] *Wędrować, pielgrzymować, być turystą. Podróż w dyskursach kultury*, red. P. Kowalski, Opole 2003

- *Nieznana korespondencja Elie Bertranda z rodziną Mniszchów z lat 1761 - 1770*, „Czasopismo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich”, 2003, z. 14

- *Z dziejów europejskiego „Grand Tour” w XVII i XVIII wieku*, „Kwartalnik Opolski”, r. 49: 2003, nr 1

Paulina Buchwald-Pelcowa

- *Godzisław Baszko i Anecdota, czyli edytorskie nieporozumienie dwóch Józefów, Jabłonowskiego i Załuskiego*, „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska”, sectio FF Philologiae, vol. 20/21: 2002/ 2003

- *Handel książką w Warszawie w czasach saskich*, „Rocznik Biblioteki Narodowej”, t. 33/34: 2003

- *Prospekty wydawnicze z czasów saskich (1697 - 1763)*, „Roczniki Biblioteczne”, r. 46: 2002 [wyd. 2003]

- *Kontynuacje i nowatorstwo w kulturze pierwszej Rzeczypospolitej. Myśli na początek nowego tysiąclecia*, cz. 2, „Barok”, t. 20: 2003 [z J. Pelcem]

Richard Butterwick

- *Polite liberty or l'esprit monarchique? Stanisław August Poniatowski, Jean-Jacques Rousseau, and politesse in England*. „Studies on Voltaire and Eighteenth Century”, 2003, nr 7

Grażyna Bystydzieńska

- *Wawrzyniec Sterne: A Sentimental Journey in 19th-Century Poland*, „The Shandean”, vol. 13: 2002 (Holandia) [druk 2003]

Andrzej Cienski

- *Pamiętniki*, [w:] *Historia literatury polskiej w dziesięciu tomach*, t. 4: *Oświecenie*, red. A. Skoczek, cz. 2, , Bochnia-Kraków-Warszawa, 2003

Maria Czeppe

- *Józef i Michał Zboińscy. Kartki z dziejów pomorskiej rodziny w XVIII w.*, [w:] *Między Zachodem a Wschodem. Studia ku czci Profesora Jacka Staszewskiego*, t. 2, Toruń 2003

Małgorzata Czerniakowska

- *Król Stanisław August jako członek zagranicznych akademii i towarzystw naukowych*, Gdańsk 2003, s. 32 (broszura)

Jarosław Czuby

- *The attitudes of the Polish Political Elite towards the State in the Period of the Duchy of Warsaw 1807 - 1815*, [w:] *Collaboration and Resistance in Napoleonic Europe. State-Formation in an Age of Upheaval c. 1800 - 1815*, Palgrave Macmillan 2003

- *Droga na koronację. Anny z Rzewuskich Platerowej podróż z Krasławia do Moskwy*, [w:] *Spółeczeństwo w dobie przemian. Wiek XIX i XX*, Warszawa 2003

- *Zabójstwo Adama Mickiewicza. Szlachta, urzędnicy i wojskowi na litewskiej prowincji w początkach XIX w.* „Kwartalnik Historyczny”, 2002, nr 4 [druk 2003]

Barbara Czwórnóg-Jadczak

- *Sarmacja oświecona na Podlasiu na przełomie XVIII i XIX wieku*, [w:] *Ziemiaństwo na lubelszczyźnie. Materiały II sesji naukowej zorganizowanej w Muzeum Zamojskich w Kozłowie 22 - 24 maja 2002*, red. R. Maliszewska, Kozłówka 2003

Roman Dąbrowski

- *O biczu kręconym w Krakowie i Warszawie. Franciszek Ksawery Dmochowski kontra Jacek Idzi Przybylski*, „Ruch Literacki”, t. 43: 2002 [druk 2003]

- *O komizmie w „Monachomachii” Ignacego Krasickiego*, „Kresy Południowo-Wschodnie” Rocznik Regionalnego Ośrodka Kultury, Edukacji i Nauki w Przemyślu. Historia i tradycja, r. 1: 2003, z. 1

- *„Otto” Stanisława Konarskiego a „Othon” Pierre’a Corneille’a*, [w:] *„Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace Historyczno-Literackie”*, z. 97/98: 2003

- *Uwagi o retoryczności w „Monachomachii” Ignacego Krasickiego*, [w:] *Lektury polonistyczne. Retoryka a tekst literacki*, red. M. Hanczakowski, J. Niedźwiedź, t. 1: Kraków 2003

- *Ignacy Krasicki*, [w:] *Historia literatury polskiej w dziesięciu tomach*, t. 4: *Oświecenie*, red. A. Skoczek, cz. 2, , Bochnia-Kraków-Warszawa, 2003

Marek Dębowski

- *Les idées révolutionnaires et contre-révolutionnaires dans les représentations théâtrales en Pologne #a la fin du XVIIIe siècle (1790 - 1794)*, „Essais sur le

discours d'Europe éclatée", 2003, nr 19, Revues Université Stendhal-Grenoble 3, Centre d'Etudes Slaves Contemporaines, Grenoble 2003

Jarosław Dumanowski

- *Inwentarze wielmożnych i urodzonych. Konsumpcja szlachty wielkopolskiej w XVIII w.*, „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej”, 2003, nr 2

- *Dokumentacja sukcesu. Przypadek Franciszka Zygmunta Gałęckiego*, [w:] *Między Zachodem a Wschodem. Studia ku czci Profesora Jacka Staszewskiego*, t. 2, Toruń 2003

- *Lubraniec w XVIII wieku - żydowskie miasteczko i stolica magnackich włości*, „Kwartalnik Historii Żydów w Polsce”, 2003, nr 3

Jerzy Dygdała

- *Pakta konwenta Augusta III (z zabiegów o pozyskanie polskiej opinii szlacheckiej)*, [w:] *Między Zachodem a Wschodem. Studia ku czci Profesora Jacka Staszewskiego*, t. 2, Toruń 2003

- „Toruńczanin” *Tobias Bauch - redaktor warszawskiego „Patryoty Polskiego” z 1761 r.*, „Wiek Oświecenia”, t. 19: 2003

Józef A. Gierowski

- *August II w świetle brunszwickiego „Post Zeitung”*, [w:] *Między Zachodem a Wschodem. Studia ku czci Profesora Jacka Staszewskiego*, t. 2, Toruń 2003

Jakub Goldberg

- *Największy transport handlowy kupców żydowskich w Rzeczypospolitej i ich przygody*, [w:] *Między Zachodem a Wschodem. Studia ku czci Profesora Jacka Staszewskiego*, t. 2, Toruń 2003

Magdalena Górka

- *Emblematyka u nascentnych rospisah kascëla svätoga Upyâ u Vil`ni*, „*Na sa Vera*” 3/2002 Mińsk [druk 2003]

Barbara Grochulska

- *W obliczu klęski. Edwarda Bignona traktat o przyszłości Francji i Europy*, [w:] *O roku ów...Epoka napoleońska w polskiej historiografii, literaturze, sztuce i tradycji*, Warszawa 2003

Anna Grzeńkowiak-Krwawicz

- *Publicystyka polityczna*, [w:] *Historia literatury polskiej w dziesięciu tomach*, t. 4: *Oświecenie*, red. A. Skoczek, cz. 2, , Bochnia-Kraków-Warszawa, 2003

- *Gdańsk/ Danzig - ni centre ni pérypherie?* [w:] *Centre(s) and margins. Enlightenment from Belfast to Beijing*, ed. M-C. Skuncke, Champion, Paris 2003

Paweł Hanczewski

- *Teoria „composite monarchies” w historiografii brytyjskiej*, [w:] *Między Zachodem a Wschodem. Studia ku czci Profesora Jacka Staszewskiego*, t. 2, Toruń 2003

Irena Kadulka

- *Wędrówka jako praktyka i zwyczaj szkolnego teatru*, [w:] *Europejskie związki dawnego teatru szkolnego i europejska wspólnota dawnych kalendarzy*, red. I. Kadulka, Gdańsk 2003

- *The Baroque and Classical Tradition of the Jesuit Theatre in Belarus*, [w:] *A Magyr Szinjátek honi és Európeai Gyökerei. Tanulmányok Kilián István tiszteletére*. Miskolci 2003

- *Ignacy Krasicki do publiczności polskiego teatru*, „Słupskie Prace Filologiczne” seria: *Filologia Polska*, nr 1: Słupsk 2002

Wojciech Kaliszewski

- *Józef Szymanowski*, [w:] *Historia literatury polskiej w dziesięciu tomach*, t. 4 cz. 1-2: *Oświecenie*, red. A. Skoczek, Bochnia-Kraków-Warszawa, 2003

Mariusz Karpowicz

- *Wit Stwosz pędzlem skopiowany*, [w:] *Między Zachodem a Wschodem. Studia ku czci Profesora Jacka Staszewskiego*, t. 2, Toruń 2003

- *Szwajcarski refleks krakowskich hełmów*, „Ikonotheka” 16

- *Karol Dankwart malarz znany i nieznany*, [w:] *Willmann i inni. Malarstwo, rysunek i grafika na Śląsku i w krajach ościennych w XVII i XVIII wieku*, red. A. Koziół, B. Lejman, Wrocław 2002 [druk 2003]

- *Antropocentryzm sztuki barokowej w Polsce*, „Barok”, t. 10: 2003, z. 1

Piotr Kąkol

- *Z dziejów teatru lalek w osiemnastowiecznym Gdańsku*, „Morze zjawisk”, 2003, nr 2/3

- *Gotajskie kalendarze teatralne w badaniach nad gdańską sceną drugiej połowy XVIII wieku*, [w:] *Europejskie związki dawnego teatru szkolnego i europejska wspólnota dawnych kalendarzy*, red. I. Kadulka, Gdańsk 2003

- *Myśli różne o Żydach i kwestii żydowskiej w twórczości Ignacego Krasickiego*, [w:] *Jewish-Polish and Jewish-Russian contacts*, red. W. Moskovich, I. Fijałkowska-Jania, „Jews and Slavs”, vol. 11: Jerusalem - Gdańsk 2003,

Teresa Kostkiewiczowa

- *Les émigrés français en Pologne dans les dernières années du XVIIIe siècle*, [w:] *Mémorialistes de l'exil. Emigrer, écrire, survivre*, red. F. Jacob, H. Rossi, Paris 2003

Danuta Kowalewska

- *Poetyckie spotkania z historią. legenda Naczelnika w „Dumie historycznej o Tadeuszu Kościuszcze przed jego śmiercią napisanej” Stanisława Doliwy Starzyńskiego*, [w:] *Opis wiersza. Analizy i interpretacje liryki polskiej*, red. R. Sioma, Toruń 2002

- *„Ty piszesz dla potomnych, a ja z nudów piszę...”. Doświadczenie nudy jako źródło twórczości w wypowiedziach Stanisława Doliwy Starzyńskiego*, „Prace Polonistyczne”, Seria 57

- *Zagadnienia „dobrego gustu” w dyskusjach teoretycznych i praktyce literackiej polskiego oświecenia*, [w:] *Rozważania o smaku artystycznym*, red. J. Poklewski, T. F. Rosset, Toruń 2002 [wyd. 2003]

- *Nawiedzony zamek. Motywy gotyckie w „Matce rodu Dobratyńskich” Stanisława Doliwy Starzyńskiego (według Franza Grillpanzera)*, [w:] *Gotycyzm i groza w kulturze*, red. A. Gazda, A. Izdebska, J. Płuciennik, Łódź 2003

- *„Godny względów potomności”. Recepcja twórczości Samuela ze Skrzypny Twardowskiego w kulturze polskiego oświecenia*, [w:] *Wielkopolski Maro. Samuel ze Skrzypny Twardowski i jego dzieło w wielkiej i małej ojczyźnie*, red. K. Meller, J. Kowalski, Poznań 2002 [wyd. 2003]

- *Listy Stanisława Doliwy Starzyńskiego. Epistolarny autoportret „polskiego Bérangera”?* [w:] *W kręgu folkloru, literatury i języka. Prace ofiarowane prof. Janowi Mirosławowi Kasjanowi w siedemdziesiątą rocznicę urodzin*, red. M. Jakitowicz, V. Wróblewska, Toruń 2003

Wojciech Kriegseisen

- *Charity or Social Welfare? Social Assistance in the Reformed Church's Community of the Grand Duchy of Lithuania in the 18th Century*, „Acta Poloniae Historica”, t. 87: 2003

Sabina Kruszyńska

- *The Human Nature and Liberty. Re-Interpretation of the Philosophical Thought of Benjamin Constant*, [w:] *Hevelius. Science - Technology - Philosophy*, Gdańsk - Liverpool - Sunderland 2003

Adam Lityński

- *Kodyfikatorzy i humanitaryści: Hugona Kollątaja wizja konstytucji moralnej a kodeks prawa sądowego*, [w:] *Prawo a wartości. Księga jubileuszowa Profesora Józefa Nowackiego*, red. I. Bogucka, Z. Tobor, Kraków 2003

Justyna Łukaszewicz

- *L'hospitalité dans le théâtre de Franciszek Zab³ocki*, [w:] *L'hospitalité au théâtre*, red. A. Montandon, Clermont-Ferrand 2003

- *L'Arlecchino di Franciszek Zab³ocki*, [w:] *Lingua e Letteratura Italiana, dentro e fuori la Penisola*. Atti del III Convegno degli Italianisti Europei (Cracovia 11 - 13 ottobre 2001), red. S. Widłak, Kraków 2003

Anna Łysiak-Łątkowska

- *Tradycjonalizm i wątki oświeceniowe w rozważaniach Tadeusza Czackiego o religii i Kościele Rzymskokatolickim*, „Almanach Historyczny”, t. 5: 2003

- *Postawa religijna Jana Śniadeckiego w świetle epoki oświecenia*, „Przegląd Filozoficzny. Nowa Seria”, r. 12: 2003, nr 2

Krystyna Maksimowicz

- *W sprawie Collegium Varsaviense ojców teatynów*, [w:] *Europejskie związki dawnego teatru szkolnego i europejska wspólnota dawnych kalendarzy*, red. I. Kadulska, Gdańsk 2003

Paweł Matyaszewski

- *Cenzura francuska doby oświecenia*, „Roczniki Humanistyczne”, t. 51, z. 5

Henryk Palkij

- *Finansowanie kampanii przedsejmowej - przyczynek do problemu*, [w:] *Między Zachodem a Wschodem. Studia ku czci Jacka Staszewskiego*, t. 2, Toruń 2003

Bogdan Rok

- *Podróże litewskich duchownych w drugiej połowie XVIII w.*, [w:] *Między Zachodem a Wschodem. Studia ku czci Jacka Staszewskiego*, t. 2, Toruń 2003

Marian Pawlak

- *Studia wiejskiej luterańskiej młodzieży z Prus Królewskich w XVII - XVIII wieku*, [w:] *W służbie książki*. Praca zbiorowa ofiarowana prof. dr hab. Franciszkowi Bonawenturze Mincerowi w siedemdziesiątą rocznicę urodzin, red. Z. Kropidłowski, Bydgoszcz 2002 [druk 2003]

- *Studia uniwersyteckie młodzieży z Leszna w XVII i XVIII wieku*, [w:] *Jan Jonston w 400 lecie urodzin (1603 - 2003)*. materiały z sesji naukowej zorganizowanej w

Lesznie 23 maja 2003 pt. „Europejskość myśli i twórczości naukowej Jana Jonstona po czterech wiekach”, red. A. Konior, Leszno 2003

- *Szkoły parafialne na Kujawach w XVI - XVIII wieku*, [w:] *Między Zachodem a Wschodem. Studia ku czci Jacka Staszewskiego*, t. 2, Toruń 2003

Wojciech Piotrowski

- *Uczeni i literaci w środowisku krzemieńczan 1805 - 1832*, [w:] *Misto Kremenec w historii oświaty nauki i kultury*, Krzemieniec 2002 [wyd. 2003]

- *Bohdan Chmielnicki i jego synowie jako bohaterowie literaccy polskiej beletrystyki z lat 1800 - 1850*, [w:] *Polska w literaturze ukraińskiej - Ukraina w literaturze polskiej*, Piotrków Trybunalski, 2003

- Toż, „Naukowy Wistnik Wołyńskowo derzawnowo universyteta im. Lesi Ukrainki”, nr 10: Łuck 2003

Józef Tomasz Pokrzywniak

- *Zlekceważone świadectwo, czyli kilka uwag o genezie i znaczeniu „Monachomachii” Ignacego Krasickiego*, [w:] *Zbiorowe wartości i trwanie*, red. E. Wiegandtowa, Poznań 2003

Jolanta Polanowska

- *Stanisława Kostki Potockiego „Itineraire de la Suisse, en 1774”*, „*Ikonotheka. Prace Instytutu Sztuki Uniwersytetu Warszawskiego*”, t. 6: 2003

- *The Neo-classical Dilemmas of „the Enlightened Piety” in the Writings and Patronage of Stanislas Kostka Potocki and his Circle*, [w:] *Art - Ritual - Religion. The Proceedings of the Fifth Joint Conference of Polish and English Art Historians, Warsaw, June 2000*, red. P. Martyn, P. Paszkiewicz, Warsaw 2003

- *Nauczanie sztuk pięknych na Uniwersytecie Warszawskim*, [w:] *Ars et Educatio. Kultura artystyczna Uniwersytetu Warszawskiego*, red. J. Miziołek, Warszawa 2003

Kazimierz Puchowski

- *Ars educandi jezuitów o Węgrach i Królestwie Węgierskim*, [w:] *Europejskie związki dawnego teatru szkolnego i europejska wspólnota dawnych kalendarzy*, red. I. Kadulska, Gdańsk 2003

Anna Reglińska-Jemioł

- *Balet na scenie teatru jezuickiego w XVIII wieku*, [w:] *Europejskie związki dawnego teatru szkolnego i europejska wspólnota dawnych kalendarzy*, red. I. Kadulska, Gdańsk 2003

Zofia Rejman

- *Profesor Zdzisław Libera - życie i twórczość*, [w:] *Etos inteligenta - humanisty. pokolenia 1910. Osoba - działalność i twórczość profesora Zdzisława Libery*, red. R. Taborski, Warszawa 2003

Rafał Rippel

- *Dramaty sentymentalisty. O twórczości dramatycznej Franciszka Karpińskiego*, „Strony” 2002, nr 2 [wyd. 2003]

Agata Roćko

- *Świat wspomnień Ewy Felińskiej z Wendorffów*, „Napis” seria 9: 2003

François Rosset

- *Coppet et la culture européenne*, [w:] *Les textes comme aventure, hommage #a Doris Jakubec*, red. M. Graf, J.-F. Tappy, A. Rochat, G#eneve 2003

- *Valorisation paradoxales de la guerre et de la violence dans les écrits du Groupe de Coppet*, „Annales Benjamin Constant” (Lausanne), 27, 2003

- *Simone Balayé et les études constantiennes*, „Cahiers staéliens, Mme de Staël et le Groupe de Coppet”, 54: 2003 [z P. Delbouille]

Andrzej Rottermund

- *Bernardo Bellotto w Warszawie*, [w:] *Bernardo Bellotto, sekrety jego malarstwa. Prace konserwatorskie przy obrazach Bellotta: 2000 - 2003*. Katalog wystawy, Warszawa 2003

Anna Rucińska

- *Samuel ze Skrzypny Twardowski i Ignacy Krasicki - nowatorzy swoich czasów*, [w:] *Wielkopolski Maro. Samuel ze Skrzypny Twardowski i jego dzieło w wielkiej i małej ojczyźnie*, red. K. Meller, J. Kowalski, Poznań 2002 [wyd. 2003]

- *Józefa Kalasantego Szalewskiego „Rozprawa o szczytności”*, „Acta Universitatis Nicolai Copernici”, Filologia polska, 59: Literatura - Nauki Humanistyczno-Społeczne, z. 363: Toruń 2003

Stanisław Salmonowicz

- *Rozkwit oświecenia na Pomorzu Wschodnim (1750 - 1793)*, „Wiek Oświecenia”, t. 19: 2003

Marian Skrzypek

- *Metafora trzech pierścieni. Od Boccaccia do Lessinga i Jana Potockiego*, „Archiwum Filozofii i Myśli Społecznej”, 2002, nr 47 [wyd. 2003]

Marie-Christine Skuncke

- *Medier, mutor och nätverk* [Médias, corruption, réseaux], [w:] *Riksdag, kaffehus och predikstol: Frihetstidens politiska kultur 1766-1772*

- *Lovisa Ulrikas korrespondens med utländska författare och lärda* [Korespondencja Lovisy Ulriki z zagranicznymi pisarzami i uczonym], [w:] *Drottning Lovisa Ulrika och Vitterhetsakademien*, red. S. A. Nilsson, Stockholm 2003

Krystyna Stasiewicz

- *Eques Polonus wedlug Waclawa Kunickiego*, [w:] *Między Zachodem a Wschodem. Studia ku czci Jacka Staszewskiego*, t. 2, Toruń 2003

Ewa Szklarska

- *Kwestia wykluczenia cudzoziemca od tronu na sejmie konwokacyjnym 1733 r.*, [w:] *Między Zachodem a Wschodem. Studia ku czci Jacka Staszewskiego*, t. 2, Toruń 2003

Ferenc Tóth

- *Émigré ou exilé? L'émigration de François II Rákóczi dans l'historiographie*, „Magyar Tudomány” (Budapest) 2003/6

- *Histoire curieuse des manuscrits des „lettres de Turquie” de Kelemen Mikes*, „Bulletin de L'Association des Anciens Elèves de l'Institut National des Langues et Civilisations Orientales”, Paris, mai 2003

- *Le maréchal de Villars au siège de Bude? La lettre française d'un témoin á la bibliothèque Batthyány-Strattmann de Körmend*, „Vasi Szemle” 2003/3

- *Abbé Perau sur les hussards*, „Hadtörténelmi Közlemények” 2003 junius

- *La mission du baron de Tott #a Neuchâtel en 1767*, „Revue Historique Neuchaâteloise”, 2003/2

- *La mission du baron de Tott en Crimée*, „Archivum Ottomanicum” 20 (2002)

- *Un patriote cosmopolite, Contributions #a la biographie de comte Théodore Batthyány*, „Vasi Szemle” 2003/4

- *A la recherche des nos parents linguistiques en Russie sous la Révolution française*, [w:] *Tanulmányok a Filológiai Intézet Tudományos M^uhelyéből*. Szombathely 2003

- *Le vocabulaire hungaro-franco-lapon du comte Ladislas Valentin Esterhazy*, „Bulletin de l'Association des Anciens Elèves de l'Institut National des Langues et Civilisations Orientales”, Paris, octobre 2003

- *Les mémoires d'un diplomate éclairé*, „Vasi Szemle” 2003/6

- *Lettre patente de fondation de régiment de Rákóczi József #a Constantinople*, „Hadtörténelmi Közlemények” 2003 september - december

- *André de Tott, un ami de Casanova, capitaine de hussards*, „Vivat Hussar”, nr 38/2003

Ryszard W. Wołoszyński

- *Cudzoziemcy o Polsce w XVIII w. Inspiracje i pomoc Józefa Andrzeja Załuskiego*, [w:] *Między Zachodem a Wschodem. Studia ku czci Jacka Staszewskiego*, t. 2, Toruń 2003

Jacek Wójcicki

- *Stanisław Kostka Potocki i mowa ku czci poległych w roku 1809*, „Napis”, seria 9: 2003

- *Poezja okolicznościowa; Adam Naruszewicz; Franciszek Dionizy Kniaźnin; Franciszek Karpiński*, [w:] *Historia literatury polskiej w dziesięciu tomach*, t. 4 cz. 1-2: *Oświecenie*, red. A. Skoczek, Bochnia-Kraków-Warszawa, 2003

Władysław Zajewski

- *Europejskie konflikty dyplomatyczne w Gdańsku w dobie napoleońskiej*, „Universitas Gedanensis”, r. 15: 2003, nr 3

Andrzej J. Zakrzewski

- *La personne de Stanislas et ses oeuvres dans l'historiographie polonaise des XIX et XX siècles*, [w:] *Stanislas et son Academie. Colloque du 250 anniversaire 17 - 19 septembre 2001*, red. J-C., Bonnefont, Nancy 2003

Izabella Zatorska

- *Przemiana dziennika pokładowego w dziennik wyprawy. Maurycy August Beniowski w drodze na Madagaskar*, „Napis”, seria 8: 2002

- *L'Ile de la Raison de Marivaux, ou le Jeu de la Grâce éclairée*, [w:] *Hommage #a Oscar Haac. Mélanges historiques, philosophiques et littéraires*, red. G. Haac, Paris 2003

- *Prophète en son pays? Stanislas Leszczyński et son Academie aux yeux des voyageurs polonais*, [w:] *Stanislas et son Academie. Colloque du 250 anniversaire 17 - 19 septembre 2001*, red. J-C., Bonnefont, Nancy 2003

Teresa Zielińska

- *Oficjaliści w dobrach magnackich w XVIII w. jako urzędnicy ziemscy*, [w:] *Świat pogranicza*, red. M. Nagielski, A. Rachuba, S. Górzyński, Warszawa 2003

- *Kontrakt zaręczyn z 1748 r. w imieniu małoletnich dzieci*, „Rocznik Archiwalny Krakowski”, t. 9: 2003

Zofia Zielińska

- *Listy Ksawerego Branickiego do Grigorija Potiomkina (1788 - 1789)*, [w:] *Świat pogranicza*, red. M. Nagielski, A. Rachuba, S. Górczyński, Warszawa 2003

- *Listy Stanisława Augusta z podróży do Kaniowa (1787)*, „Kwartalnik Historyczny”, t. 110: 2003, z. 4

Piotr Żbikowski

- *O tragizmie raz jeszcze*, „Prace Humanistyczne” nr 31: 2004

P R A C E Z B I O R O W E

- *Centre(s) et périphérie(s): Les Lumières de Belfast á Beijing / Centre(s) and Margins: Enlightenment from Belfast to Beijing*, wstęp i red. Marie-Christine Skuncke, Paris: Honoré Champion, 2003 (Études internationales sur le dix-huitième siècle, 8)

Etos inteligenta - humanisty. pokolenia 1910. Osoba - działalność i twórczość profesora Zdzisława Libery, red. R. Taborski, Warszawa 2003

- *Europejskie związki dawnego teatru szkolnego i europejska wspólnota dawnych kalendarzy*, red. I. Kadulska, Gdańsk 2003

- *Historia literatury polskiej w dziesięciu tomach*, t. 4: *Oświecenie*, red. A. Skoczek, cz. 1, 2: Bochnia - Kraków - Warszawa, 2003

- *Między Zachodem a Wschodem. Studia ku czci Profesora Jacka Staszewskiego*, t. 2, red. J. Dumanowski, B. Dybaś, K. Mikulski, J. Poraziński, S. Roszak, Toruń 2003

- *Riksdag, kaffehus och predikstol: Frihetstidens politiska kultur 1766-1772* [kultura polityczna w Szwecji, 1766-1772], red. M-Ch. Skuncke, H. Tandefelt, Stockholm, Helsinki, 2003

- *Sztuka kresów wschodnich*, t. 5, red. A. Betlej, P. Krasny, Kraków 2003

E D Y C J E Ź R Ó D Ł O W E

- *Bicz na akademików krakowskich*. Antologia, opr. R. Dąbrowski, Kraków 2003, s. 139

- E. Drużbacka, *Wiersze wybrane*, opr. K. Stasiewicz, Warszawa 2003, s. 205

- *Lustracja województw Prus Królewskich 1765*, t. 1: *Województwo pomorskie*, cz. 2: *Powiaty tczewski, gdański i nowski*, opr. J. Dygdała, *Fontes*, t. 92: Toruń 2003, s. 188
- J. U. Niemcewicz, *Listy z Ameryki do Adama Kazimierza Czartoryskiego (1798 - 1806)*, do druku przygotował M. Ptaszyk, Toruń 2003
- *Polska poezja rokokowa*. Antologia, opr. R. Dąbrowski, Kraków 2003, s. 129
- Jan Paweł Woronicz, *Pisma wybrane*, opr. Z. Rejman, M. Nesteruk, Wrocław 2002, Biblioteka Narodowa I, 299 [druk 2003]
- Voltaire, *Poème sur le désastre de Lisbonne. Poema o zapadnięciu Lizbony*, opr. J. Wójcicki, Piła 2003 [komentowana edycja oryginału i pięciu tłumaczeń polskich z epoki oświecenia]

**PRACE PROWADZONE
PRZEZ CZŁONKÓW TOWARZYSTWA
indywidualne**

Alina Aleksandrowicz

- Ogrody sybillińskie
- „Odmieńmy obyczaje”. Studia i szkice o literaturze polskiego oświecenia

Elżbieta Aleksandrowska

- Monografia bibliograficzna „Monitora” (lata 1783 - 1785)
- Wstęp i dokumentacja do edycji: *Publicystyka Monitorowa Ignacego Krasickiego (Dzieła zebrane, t. 5)*

Krystyna Bednarska-Ruszajowa

- Uczyć - bawić - wychowywać. Książka i jej funkcja społeczna w Polsce w okresie oświecenia (monografia przyjęta do druku)
- Biblioteka Jagiellońska w pamiętnikach
- Biblioteki w polskich utworach literackich XVIII - XX wieku

Andrzej Betlej

- Rękopiśmienne traktaty architektoniczne oraz wzorniki snycerskie z XVIII wieku
- Osiemnastowieczne ryciny ornamentalne
- Działalność architektoniczna i edukacja artystyczna jezuitów w XVII i XVIII wieku
- Bernardino Radi a sztuka polska XVII i XVIII wieku

Regina Bochenek-Franczakowa

- Proza francuska okresu Rewolucji (1789 - 1800)

Ewa Borkowska-Bagińska

- Tradycja a postęp (modernizacja) w kulturze prawnej polskiego oświecenia

Marek Bratuń

- Szwajcaria i Polska w XVIII w.
- Edycja korespondencji Michała Mniszcha i Vinzeza Bernharda Tscharnera

Richard Butterwick

- Sir Charles Hanbury Williams i Stanisław August Poniatowski

Grażyna Bystydzieńska

- Opis krajobrazu w poezji i powieści angielskiej XVIII wieku
- Recepcja twórczości Jane Austen w Polsce

Tomasz Chachulski

- Edycja krytyczna twórczości Franciszka Karpińskiego
- Recepcja twórczości Jana Kochanowskiego w oświeceniu stanisławowskim
- Franciszek Karpiński - monografia

Marcin Cieński

- Powieść europejska XVIII wieku
- Ruiny oświecone i romantyczne
- Literackie obrazy przemijania w literaturze oświecenia
- Polsko - niemieckie związki w literaturze w XVIII wieku

Ewa Czerniakowska

- Osiemnastowieczne nazewnictwo z terenu obecnej Warszawy

Małgorzata Czerniakowska

- Król Stanisław August jako miłośnik i protektor nauk ścisłych

Jarosław Czuby

- „Dwa sumienia” Polaków. Normy postępowania i granice kompromisu politycznego w postawach Polaków 1795 - 1815

Antoni Czyż

- Antonina Niemiryczowa *Wiersze zebrane* edycja krytyczna
- Teofila Szklińska *Poezje* edycja krytyczna

Roman Dąbrowski

- Poemat heroikomiczny w literaturze oświecenia
- Epopeja w literaturze oświecenia

Marek Dębowski

- Estetyka teatru oświeceniowego

Roman Doktór

- Krasicki, Krasickiego... [książka]

Dorota Dukwicz

- Polityka Rosji wobec Rzeczypospolitej w dobie sejmu rozbiorowego warszawskiego 1773 - 1775

Jarosław Dumanowski

- Kultura materialna szlachty wielkopolskiej w XVIII wieku
- Rozpowszechnienie i znaczenie francuskiej mody i kultury materialnej wśród szlachty polskiej w XVIII wieku
- Historia Nieszawy XVI - XVIII wieku
- Indyk w Europie nowożytnej: obiekt historii integralnej. Odkrycie, adaptacja kulinarna, wyobrażenia i symbolika

Karin Friedrich

- Historia Ziem Pruskich, t. 1: 1454 - 1795
- The Cultivation of Monarchy in Brandenburg-Prussia and the Rise of Berlin 1700 - 1701 [z Sarą Smart]

Józef Gierowski

- Konfederacja tarnogrodzka
- Przygotowanie edycji korespondencji nuncjusza Benedykta Odescalchi-Ebra (1712 - 1713)

Jakub Goldberg

- Żyd i karczma w dawnej Rzeczypospolitej

Zbigniew Goliński,

- Ignacy Krasicki - edycja krytyczna pism literackich (poezja i proza)
- Kalendarz życia i twórczości Ignacego Krasickiego

Magdalena Górska

- Emblematyka w dekoracjach stałych

Anna Grześkowiak-Krwawicz

- O „wolności polskiej” w myśli politycznej XVIII wieku

Monika Hamanowa

- Przemiany mentalności pokolenia Polaków doby napoleońskiej

Paweł Hanczewski

- Rzeczpospolita i Wielka Brytania - państwa unijne w pierwszej połowie XVIII wieku

Stanisław Janeczek

- Problematyka wychowawczo-dydaktyczna w szkolnictwie Komisji Edukacji Narodowej (logika, przyrodznawstwo, nauka moralna religia) na tle europejskim

Barbara Judkowiak

- Polskie dramatopisarstwo jezuitów w kolegium poznańskim w pierwszej połowie XVIII wieku

Ewa Juzoń

- Recepcja antyku w „Monitorze” stanisławowskim - dokumentacja i analiza zagadnienia

Paweł Kaczyński

- Obraz życia prywatnego w piśmiennictwie polskiego oświecenia
- Polskie Podróżopisarstwo epoki oświecenia

Irena Kadulska

- Akademia Połocka (1812 - 1820) jako ośrodek kultury polskiej na Kresach
- Teatr fajerwerków, ognia i iluminacji w XVIII wieku

Wojciech Kaliszewski

- Józef Szymanowski - poezje - edycja krytyczna

Piotr Kąkol

Życie teatralne obszaru Prus Królewskich i Książęcych w XVIII wieku, ze szczególnym uwzględnieniem Gdańska

Mieczysław Klimowicz

- Krytyczna edycja *Cudu albo Krakowiaków i Górali* Bogusławskiego [złożona do druku]
- Wpływy Herdera w oświeceniu stanisławowskim

Danuta Kowalewska

- Astrologia wróżebna w literaturze oświecenia
- Recepcja tzw. niemieckiej tragedii losu na scenach polskich w pierwszej połowie XIX w.

Jacek Kowalkowski

- Edycja kazania pogrzebowego J. G. Borka poświęconego ostatniej z rodu Heidensteinów (1751)
- *Taryfa poborowa [województwa] pomorskiego anno 1711 [...]*

Wojciech Kriegseisen

- Ewangelicy Korony i Wielkiego Księstwa Litewskiego za panowania Stanisława Augusta

- Rzeczpospolita w dobie upadku w oczach zachodnioeuropejskiej opinii publicznej
- Konfederacja tarnogrodzka i sejm 1717

Sabina Kruszyńska

- Transformacja wiary i rozumu w nowożytnej filozofii francuskiej

Justyna Łukaszewicz

- Franciszek Zabłocki jako tłumacz francuskich dramatów

Jerzy Łukowski

- Kultura polityczna szlachty polskiej XVIII wieku

Anna Łysiak-Łątkowska

- Religia i Kościół Katolicki w myśli społeczno-filozoficznej XVIII wieku
- Libertynizm geneza, rozwój, postawy w Polsce doby stanisławowskiej
- Nowe wzory zachowań kobiecych w wieku oświecenia

Iwona Maciejewska

- Obraz wojny w epice i pamiętnikarstwie baroku

Krystyna Maksimowicz

- Poezja polityczna konfederacji targowickiej i sejmu grodzieńskiego 1793 r.

Aleksandra Norkowska

- Stanisław August Poniatowski w poezji okolicznościowej lat 1764 - 1795
- Edycja krytyczna *Organów* T. K. Węgierskiego

Józef Tomasz Pokrzywniak

- Edycja krytyczna komedii Ignacego Krasickiego (jako t. 4 *Dzieł zebranych* pod red. Z. Golińskiego)
- Literatura polska XVIII wieku [z A. Kwiatkowską i M. Parkitnym] (synteza popularna)

Jolanta Polanowska

- Polskie piśmiennictwo dotyczące sztuki ok. 1750 - 1830
- Biogramy polskich artystów (malarze i rytownicy) ok. 1750 - 1830

Kazimierz Puchowski

- Edukacja elit w i kolegiach szlacheckich w Rzeczypospolitej w XVIII wieku

Wiesław Pusz

- Obecność dorobku Krasickiego w literaturze poststanisławowskiej i romantycznej
- Proza Stanisława Starzyńskiego
- Twórczość środowiskowa i stosowana w latach 1795 - 1830
- Długie trwanie rodzimego oświecenia

Anna Reglińska-Jemioł

- Formy taneczne w polskim teatrze jezuickim XVIII wieku

Agata Roćko

- Wzory osobowe kształtowane przez osiemnastowieczne piśmiennictwo polskie

François Rosset

- Edycja krytyczna dzieł wszystkich Jana Potockiego [z D. Triaire]

Anna Rucińska

- Stanisław Kostka Potocki i jego czasy w *Pochwałach, mowach i rozprawach*

Marie-Christine Skuncke

- Histoire du théâtre suédois: les années 1737 - 1792

Magdalena Ślusarska

- Oświecenie wileńskie. Z problemów kultury literackiej w dobie stanisławowskiej
- Polsko-litewska edycja wyboru kazań Michała Franciszka Karpowicza

Ferenc Tóth

- La carrière diplomatique de François baron de Tott (1733 - 1793) - édition critique de ses mémoires en hongrois

Bronisław Treger

- Życie i twórczość Franciszka Salezego Jeziarskiego
- Edycja *Rzepichy* F. S. Jeziarskiego
- Historiozofia Stanisława Staszica
- Edycja *Satyr* Gracjana Piotrowskiego [z J. Wójcickim]

Dominique Triaire

- Edycja krytyczna dzieł wszystkich Jana Potockiego [z F. Rossetem]

Piotr Ugniewski

- Media i dyplomacja. Pierwszy rozbiór Polski w „Gazette de France”
- „Szkaradny występek królobójstwa” w międzynarodowej propagandzie Stanisława Augusta

Elżbieta Wichrowska

- Edycja pamiętników Antoniego Ostrowskiego
- Kantorbery Tymowski - poezje zebrane, wydanie krytyczne
- Polistopadowe losy pokolenia oświeconych

Barbara Wolska

- Poezje zebrane Adama Stanisława Naruszewicz - edycja krytyczna

Jacek Wójcicki

- Recepcja poezji łacińskiej w Polsce
- Literatura okolicznościowa epoki napoleońskiej
- Edycja twórczości satyrycznej Gracjana Piotrowskiego [z B. Tregerem]
- Edycja utworów Voltaire'a w przekładzie Jacka Idziego Przybylskiego
- Edycja dramatów Stanisława Konarskiego

Andrzej J. Zakrzewski

- Udział Polaków dworzan Stanisława Leszczyńskiego i ich potomków w rewolucji francuskiej 1789 i kampanii napoleońskiej
- Kontakty polsko-lotaryńskie za panowania Stanisława Leszczyńskiego

Izabella Zatorska

- Aspekt utopijny dyskursu kolonialnego w odniesieniu do kolonii francuskich na antypodach (memoriały, listy, relacje z podróży XVII - XVIII w.) (praca w druku)
- Marivaux dramaturg, filozof, humanista
- U korzeni nowożytnego racjonalizmu, czyli dzieje pewnej prowokacji intelektualnej

Krystyna Zienkowska

- „Nie ma braterstwa klęski, jest tylko braterstwo zwycięstwa”. Studium *Zdania o królu polskim* i *Uwag nad książką pod tytułem: O ustanowieniu i upadku Konstytucji 3 Maja* na tle przegranej wojny 1792 roku i upadku Insurekcji 1794 roku
- Wizerunek Europy i Rzeczypospolitej w wybranych utworach niektórych pisarzy polskiego oświecenia

Anna Żbikowska-Migoń

- Biblioteka wrocławskiego uczonego Johanna Ephraima Scheibla (1736 - 1809)
- Aktywność publikacyjna polskich uczonych doby oświecenia

Piotr Żbikowski

- Romantyczne antecedencje we wczesnej twórczości J.U. Niemcewicza
- U progu romantyzmu i romantyczności
- Zawartość czasopism polskich z lat 1794 - 1806
- Tragizm w poezji polskiej po utracie niepodległości i próby jego przezwyciężenia

Maria E. Żółtowska-Weintraub

- Biografia i korespondencja Jana Potockiego
- Wydanie krytyczne *Dzieł* Jana Potockiego

PRACE ZBIOROWE

- Pełna edycja literatury konfederacji barskiej, kierownik J. Maciejewski

- Polskie oświecenie wobec przełomów politycznych końca XVIII i początków XIX wieku kierownik: B. Grochulska
- Wkład Jezuitów do nauki i kultury w Rzeczypospolitej Obojga Narodów i pod zaborami [tom zbiorowy, red. I. Stasiewicz-Jasiukowa]

Tematy prac doktorskich powstających pod opieką członków Towarzystwa

(nie wymienione wyżej)

- Adam Naruszewicz jako poeta polityczny (Agnieszka Przekora, promotor B. Wolska)
- Angielska poezja topograficzna XVII i XVIII wieku (Klaudia Łączyńska, promotor G. Bystydzieńska)
- Architekt Guido Antonio Longhi (1691 - 1755) i jego działalność w Polsce (Karol Gutmejer, promotor M. Karpowicz)
- Drukarnia Księży Misjonarzy w Chełmnie 1764 - 1772 (Beata Grzędzicka, promotor J. Szczepaniec, obecnie A. Żbikowska-Migoń)
- Dwa wieki sceny szkolnej w gdańskim kolegium jezuickim 1600 - 1780 (Anna Lewicka-Wiktorek, promotor I. Kadulska)
- Elegia pastoralna w Anglii XVII i XVIII wieku (Renata Kurek, promotor G. Bystydzieńska)
- Femmes écrivains, femmes imprimeurs et éditeurs en Suède 1780-1820 (Anna-Maria Ahman, promotor M-C. Skuncke)
- Józef Ankwicz - między moralnością a polityką. Sylwetka bankruta, działacza politycznego i dyplomaty z czasów rozbiorów (Wojciech Kalwat, promotor J. Dygdała)
- Kara w prawie polskim XVIII wieku (Tomasz Adamczyk, promotor A. Lityński)
- Kodeks Stanisława Augusta. Studium historyczno-prawne (Wojciech Szafrąński, promotor E. Borkowska-Bagieńska) [praca obroniona]
- Poezja jezuitów białoruskich po utracie niepodległości kraju (Agata Demkowicz, promotor P. Żbikowski)
- Kolekcjonerstwo prymasa Michała Poniatowskiego (Angela Sołtys, promotor A. Rottermund)
- Langue et parole dans les fictions de Benjamin Constant (Anne Bouttin, promotor F. Rosset)
- Madame de Genlis romancière (Agnieszka Poprawa, promotor R. Bochenek-Franczakowa)
- Les manuscrits politiques clandestins en Suède sous le règne de Gustave III (Annie Mattsson, promotor M-C. Skuncke)
- Motywy Swiftowskie w literaturze polskiej (Romana Kozicka, promotor J. Ryba)
- O Józefie Koblańskim - zapomnianym poecie oświecenia (Zbigniew Tuta, promotor B. Wolska)
- Ogrody i założenia parkowe króla Stanisława Leszczyńskiego w Lotaryngii (1737 - 1766) (Małgorzata Skwarczyńska, promotor A.J. Zakrzewski)
- Początki dominacji rosyjskiej w Polsce 1709 - 1714 (Jacek Nowicki, promotor Z. Zielińska)
- Poezja miłosna i erotyczna w oświeceniu stanisławowskim (Jacek Ubysz, promotor Barbara Wolska)

- Poezja na łamach „Zabaw Przyjemnych i Pożytecznych” 1770 - 1777. Wybór - edycja krytyczna ze wstępem (Barbara Jankelait, promotor B. Wolska)
- Poezja religijna Christophera Smarta (Magdalena Ozarska, promotor G. Bystydzieńska)
- Poezja Tomasza Kajetana Węgierskiego (Piotr Stasiewicz, promotor K. Stasiewicz) [praca ukończona]
- Późna twórczość poetycka Kazimierza Brodzińskiego (Magdalena Patro, promotor P. Żbikowski)
- Proza w „Zabawach Przyjemnych i Pożytecznych” 1770 - 1777, wybór - wydanie krytyczne ze wstępem (Monika Urbańska, promotor B. Wolska)
- Recepcja Racine’a w polskim oświeceniu (Izabela Gawrońska-Meler, promotor I. Kadulska)
- Relacje z Sybiru polskich zesłańców 1770 - 1831 (Dariusz Zięba, promotor P. Żbikowski)
- Sejm 1786 roku (Adam Danilczyk, promotor Z. Zielińska)
- Status prawny palestry w Polsce stanisławowskiej (Małgorzata Janiszewska, promotor E. Borkowska-Bagieńska)
- Stanisław Trembecki. Monografia literacka (Katarzyna Smulska, promotor B. Wolska)
- Symbolika zwierząt w literaturze polskiego oświecenia (Małgorzata Pierzgalska, promotor B. Wolska)
- Twórczość dramatyczna Juliana Ursyna Niemcewicza w XIX wieku. Pogrobowiec oświecenia czy nowator? (Ewa Szczepan, promotor M. Klimowicz) [praca ukończona]
- Twórczość poetycka Antoniego Goreckiego (Jolanta Kowal, promotor P. Żbikowski)
- Szkoły parafialne w archidiecezji gnieźnieńskiej w XVII - XVIII w. (Emilia Balana, promotor M. Pawlak)
- Świat wartości w powieściach Anny Mostowskiej. W trosce o dobre obyczaje i obywatelską postawę czytelników (Agnieszka Śniegucka, promotor W. Pusz)
- Twórczość Konstancji Benisławskiej na tle poezji religijnej oświecenia (Paweł Sarzała, promotor B. Wolska)
- Twórczość Marcina Molskiego jako fenomen literatury okolicznościowej późnego oświecenia (Katarzyna Wąsala, promotor J. Maciejewski)
- Twórczość powieściowa Feliksa Bernatowicza (Aldona Targońska, promotor A. Aleksandrowicz)
- „Uwagi” Ignacego Krasickiego. Studia nad eseistyką pisarza (Eliza Gajzler, promotor T. Pokrzywniak) [praca ukończona]
- Wileńskie debiuty literackie lat 1800 - 1822 (Halina Czernianin, promotor P. Matuszewska)
- Wpływ bajek Ignacego Krasickiego na bajkopisarzy ukraińskich XIX wieku (Anna Petlak, promotor B. Wolska)
- Michał Hieronim Juszyński. Życie i twórczość (Ewelina Jaroszevska, promotor T. Pokrzywniak)

K O N F E R E N C J E 2 0 0 3

Eleventh International Congress on the Enlightenment / Onzième

Congres International des Lumières, Los Angeles 3 - 10 sierpnia 2003

Kongres zgromadził ponad tysiąc stu badaczy z całego świata. Program kongresu był niesłychanie bogaty, złożyło się na niego ponad 300 (!) sesji

tematycznych i dyskusji przy okrągłym stole. Zważywszy, że równolegle odbywało się zwykle około dwudziestu różnych spotkań, można jedynie podjąć próbę bardzo ogólnego scharakteryzowania Kongresu. Organizatorzy nie wprowadzili żadnego tematu wiodącego, ani ram tematycznych ograniczających czy moderujących w jakikolwiek sposób inicjatywę organizatorów poszczególnych spotkań. W ten sposób Kongres stał się stosunkowo wiernym odbiciem najnowszych kierunków i „mód” badawczych.

Najogólniej rzecz ujmując można powiedzieć, że zdecydowanie dominowała problematyka związana z szeroko rozumianą literaturą. Cały szereg spotkań poświęcony był różnym różnym zagadnieniom związanym z analizą dzieł literackich tak jeśli chodzi o formę jak i treść. Co charakterystyczne stosunkowo rzadko sesje poświęcone były konkretnym twórcom, znacznie częściej pewnym problemom. Bardziej lub mniej znani twórcy oświecenia pojawili się w tytule nie więcej niż 40 sesji - rekordzistą, jak zwykle, był Voltaire, którego twórczości poświęcono aż pięć spotkań.

W porównaniu z poprzednim kongresem wyraźnie spadło zainteresowanie filozofią oświecenia. Zmalało też zainteresowanie, by tak rzec jego „skrajnościami” - zaledwie jedna sesja o libertynizmie i jedna o podziemiu filozoficznym, żadnej o ateizmie czy literaturze erotycznej. Wyraźnie nową grupę spotkań stanowiły sesje i dyskusje poświęcone oświeceniu określanemu przymiotnikiem katolickie lub chrześcijańskie - w rozumieniu protestanckie. Wzrosło zainteresowanie nauką, zarówno rozumianą ogólnie jak różnymi jej gałęziami. Tradycyjnie dużą grupę stanowiły spotkania poświęcone problematyce kobiecej w XVIII wieku. Niemniej tradycyjnie odbył się cały szereg spotkań poświęconych kulturze oświecenia w różnych krajach i kręgach kulturowych. Zgodnie z tendencją, którą można dostrzec już od jakiegoś czasu więcej spotkań poświęconych było kulturze krajów dalszych od uznanych centrów oświecenia.

W zasadzie za temat wiodący Kongresu, przynajmniej w zamierzeniu amerykańskich organizatorów, można uznać „globalny wiek XVIII” - istotnie sporą ilość sesji poświęconych dyfuzji idei oświecenia, roli różnych czynników i grup społecznych w wymianie kulturalnej, kontaktom między poszczególnymi ludźmi i krajami, ze szczególnym uwzględnieniem „transatlantyckich” związków kulturalnych. To także gospodarze byli organizatorami dość oryginalnej grupy spotkań poświęconych oświeceniu w kinie, przy czym mowa była zarówno o

ekranizacjach powieści z epoki jak o filmach, których akcja dzieje się w wieku XVIII. Towarzyszył temu pokaz filmu Casanova z roku 1927.

Mimo bardzo bogatego programu spotkań, wyraźnie zabrakło pewnych tematów lub były reprezentowane śladowo. Niemal nie było zagadnień dotyczących teorii państwa i prawa. Nie było właściwie spotkań poświęconych wydarzeniom politycznym tego okresu. Niegdyś modna problematyka różnych aspektów „życia codziennego” była reprezentowana dość skromnie. Wreszcie poza dwiema sesjami poświęconymi wydawaniu źródeł na nośnikach elektronicznych, praktycznie nie była poruszana problematyka edycji źródłowych.

Na zakończenie trzeba podkreślić ogrom całego przedsięwzięcia i wysiłek amerykańskich gospodarzy, a szczególnie przewodniczącego Komitetu Organizacyjnego Petera Reilla, dzięki którym od strony organizacyjnej Kongres przebiegł bez zarzutu.

[Anna Grześkowiak-Krwawicz]

IV Spotkania Staszicowskie, Piła, 19 września 2003, organizator Muzeum Stanisława Staszica w Pile.

Przedstawiono wiele referatów i komunikatów będących analizą wybranych myśli i dzieł Stanisława Staszica m. in. pacyfizm Staszica na tle idei wiecznego pokoju w oświeceniu europejskim (Marian Skrzypek); „Ground Zero” oświeconych. Polskie wersje poematu Woltera o zagładzie Lizbony (Jacek Wójcicki); Geneza wojny a początki religii według „Rodu ludzkiego” Staszica (Anna Łysiak-Łątkowska), Mechanizm socjologiczny absolutyzmu oświeconego a rozbiór w „Rodzie ludzkim” Staszica (Bronisław Treger); Kontakty Staszica z Zamoyskimi i Sapiehami (Zbigniew J. Wójcik); Honor Staszica (Robert Zaborowski); Udział Staszica w pracach Rady Stanu Księstwa Warszawskiego w latach 1811 - 1813 (Maciej Usurski). Materiały z konferencji zostaną opublikowane w 4 numerze „Zeszytów Staszicowskich” w pierwszym półroczu 2004.

[Józef Olejniczak]

Jean-François Séguier (1703 - 1784): Un savant nimois dans l'Europe des Lumières, Nimes, 17 - 18 października 2003, organizator Fédération pour l'Institut Jean-François Séguier

Konferencję zorganizowaną z okazji trzechsetlecia urodzin wybitnego francuskiego naturalisty, astronoma, archeologa, numizmatyka, znawcy epigrafiki, języków starożytnych i nowożytnych; podróżnika i współpracownika markiza Scypiona Maffei w Weronie w latach 1736 - 1755. W obradach uczestniczyło 24 referentów z sześciu krajów. R. Chamboredon, François Pugniere, Christiane Lasalle, Samuel Cordier i Adeline Tardier (wszyscy z Nîmes) ukazali środowisko rodzinne Séguiera, jego edukację i Nîmes w dobie oświecenia. Gian Paolo Marchi i Alessandra Aspes (oboje z Werony) mówili o współpracy uczonego francuskiego z markizem Maffei. Laurence Brockliss (Oksford) i Renate Zedinger (Wiedeń) przedstawili związki Séguiera z uczonymi angielskimi i austriackimi. Amandine Pequignot (Paryż), Jean Maurice Rouquette (Arles) i Jean Michel Faydit (Montpellier) dali portret Séguiera jako naturalisty, znawcy epigrafiki i astronoma. Wystąpienie Marka Bratunia (Wrocław) dotyczyło pobytu w Nîmes w 1765 r. braci Mnischów, Stefania Montecalvo (Foggia) omówiła kontakty Séguiera z baronem de Sainte-Croix; François de Forbin (Avignon) ukazała relacje uczonego z Nîmes z markizem de Caumont; Pierre Yves Beaurepaire (Orléans) przedstawił odwiedzających Séguiera wolnomularzy, natomiast Odile Cavalier (Avignon) mówiła o triumwiracie literackim Séguier - Calvet - Calvière. Najlichniesza grupa referatów skoncentrowała się na kontaktach listownych Séguiera z uczonymi i akademiami europejskimi. Simone Mazauric (Nancy) przedstawiła „Académie de Nîmes” w korespondencji Séguiera. Françoise Weil (Dijon) mówiła o jego korespondencji z Bouhierem i Gerlandem; Jean François Delmas (Paryż) o relacjach epistolarnych Séguiera z Flaugergursem. Amanda Berry (Oksford) omówiła listowne porozumiewanie się z nim dwóch naturalistów z Dijon (Amoureux i Guan); Jean Daniel Candaux (Genewa) przedstawił korespondentów szwajcarskich uczonego z Nîmes, zaś Elisabeth Badinter (Paryż) ukazała kontakty Séguiera z Malesherbesem. Spotkanie podsumował Elio Mosele (Werona). Konferencji towarzyszyły poświęcone Séguierowi wystawy w Bibliotece Miejskiej i Muzeum Historii Naturalnej w Nîmes. 19 października uczestnicy sesji wzięli udział w zaplanowanej przez organizatorów wycieczce „Śladami Séguiera”. Akta sesji ukazą się w 2004 roku.

[Marek Bratuń